

Deel 9

Feesten van de HEERE

Loofhuttenfeest

Hans van de Lagemaat

Inleiding

Loofhutten is het laatste feest dat we in Leviticus 23 tegenkomen. Het feest begint op de vijftiende van de zevende maand, vijf dagen na Grote Verzoendag, en het duurt zeven dagen. Zoals we zullen zien is het een feest van vreugde. De Hebreeuwse naam is *soekkot*. Het enkelvoud is *soekka* en dat is een eenvoudig onderkomen van takken en bladeren. Jona maakte voor zichzelf een *soekka* toen hij buiten Ninevé ging zitten wachten om te zien wat er met de stad zou gebeuren na zijn prediking.

'Toen verliet Jona de stad en ging ergens ten oosten van de stad zitten. Hij maakte daar voor zichzelf een afdak en ging daaronder in de schaduw zitten, tot hij zou zien wat er met de stad gebeurde.' (Jon. 4:5).

Als Jesaja spreekt van het Messiaanse heil in de laatste dagen in Sion, spreekt hij dat er ook een *soekka* zal zijn.

'Dan zal de HEERE over elke plaats op de berg Sion en over de samenkomsten ervan overdag een wolk scheppen en rook, en 's nachts een schijnsel van vlammend vuur; ja, over alles wat heerlijk is, zal een beschutting zijn. Dan zal een hut dienen tot schaduw overdag tegen de hitte, en als toevlucht en schuilplaats tegen de vloed en tegen de regen.' (Jes. 4:5, 6).

Een van de doelen van het Loofhuttenfeest is om de herinnering aan de uittocht uit Egypte levend te houden (Lev. 23:43) en het is toch opvallend dat juist de eerste pleisterplaats na de uittocht *Soekkot* is (Num. 33:5).

We vinden de tekst die over dit feest gaat onder andere in Leviticus 23:34-43.

'Spreek tot de Israëlieten en zeg: Vanaf de vijftiende dag van deze zevende maand is het zeven dagen lang Loofhuttenfeest voor de

HEERE. Op de eerste dag is er een heilige samenkomst. Geen enkel dienstwerk mag u doen. Zeven dagen lang moet u de HEERE vuuroffers aanbieden. Op de achtste dag moet u een heilige samenkomst houden en de HEERE een vuuroffer aanbieden. Het is een bijzondere samenkomst. U mag geen enkel dienstwerk doen. Dit zijn de feestdagen van de HEERE, die u moet uitroepen als heilige samenkomsten om een vuuroffer voor de HEERE aan te bieden: brandoffer en graanoffer, slachtoffer en plengoffers, al naargelang het voorschrift voor die bepaalde dag, naast de offers op de sabbatten van de HEERE, naast uw geschenken, naast al uw gelofteoffers en naast al uw vrijwillige gaven, die u aan de HEERE geeft. Maar vanaf de vijftiende dag van de zevende maand, wanneer u de opbrengst van het land ingezameld hebt, moet u het feest van de HEERE zeven dagen lang vieren. Op de eerste dag is het rustdag en op de achtste dag is het rustdag. Op de eerste dag moet u voor uzelf vruchten van sierlijke bomen, takken van palmbomen, takken van loofbomen en van beekwilgen nemen, en u moet zich zeven dagen lang voor het aangezicht van de HEERE, uw God, verblijden. Dat feest voor de HEERE moet u per jaar zeven dagen lang vieren. Het is een eeuwige verordening, al uw generaties door. In de zevende maand moet u het vieren. Zeven dagen moet u in de loofhutten wonen. Alle ingezetenen van Israël moeten in loofhutten wonen, zodat de generaties na u weten dat Ik de Israëlieten in loofhutten liet wonen, toen Ik hen uit het land Egypte geleid heb. Ik ben de HEERE, uw God.’ (Lev. 23:34-43).

De namen van het feest

Loofhuttenfeest is het derde grote feest waarop ‘al wat mannelijk onder u is’ voor het aangezicht van de Heere moest verschijnen (Ex. 23:16). Waar Wekenfeest het feest van de oogst genoemd wordt, heet Loofhuttenfeest het feest van de inzameling

‘aan het einde van het jaar, wanneer u de vruchten van uw werk van het veld ingezameld hebt.’ (Ex. 23:16; zie ook Ex. 34:22).

In Leviticus 23:39 lezen we dat *Soekkot* het feest van de Heere wordt genoemd. Dat is het enige feest wat expliciet zo wordt genoemd.¹ Loofhutten is het feest van de Heere bij uitstek. Misschien daarom wordt het ook wel ‘het feest’ genoemd (1 Kon. 8:2; 2 Kron. 5:3; 7:8, 9).’

Zacharia, op die dag

De profeet Zacharia leidt ons naar de typologische betekenis van dit feest. Driemaal vinden we dit in hoofdstuk 14 terug.

*‘Het zal geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenvolken die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, van jaar tot jaar zullen opgaan om zich neer te buigen voor de Koning, de HEERE van de legermachten, en om het **Loofhuttenfeest** te vieren. (Zach. 14:16).*

*‘Als het geslacht van de Egyptenaren, waarop geen regen is gevallen, niet zal opgaan en komen, dan zal de plaag komen waarmee de HEERE de heidenvolken zal treffen die niet zullen optrekken om het **Loofhuttenfeest** te vieren.’ (Zach. 14:18).*

*‘Dit zal de straf zijn voor de zonde van Egypte en de straf voor de zonde van alle heidenvolken die niet zullen opgaan om het **Loofhuttenfeest** te vieren.’ (Zach. 14:18, 19).*

De hele context van dit hoofdstuk is de wederkomst van de Heere, de bestraffingen van de volkeren en de bevrijding van Jeruzalem. Zacharia 14:4 zal de vervulling zijn van wat de twee mannen in witte kleding tegen de discipelen zeiden toen ze naar de hemel stonden te staren:

‘Galilese mannen, waarom staat u omhoog te kijken naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is naar de hemel, zal op

¹ De SV vertaalt Ongezuurde broden in Leviticus 23:6 ‘het feest van de ongezuurde broden des HEEREN’, maar dat moet zijn ‘voor de HEERE’. Er staat in het Hebreeuws nog een voorzetsel bij, hetgeen in vers 39 ontbreekt.

dezelfde wijze terugkomen als u Hem naar de hemel hebt zien gaan.' (Hand. 1:11).

Zoals een wolk Hem weg nam voor de ogen van de apostelen, zo zal Hij ook komen met de wolken des hemels. Zoals Hij op de Olijfberg stond in het laatste gesprek met Zijn discipelen, zo zal Hij ook weer op de Olijfberg staan:

'Op die dag zullen Zijn voeten staan op de Olijfberg, die voor Jeruzalem ligt, ten oosten ervan.' (Zach. 14:4).

Het is leerzaam wat Zacharia nog meer schrijft wat er 'op die dag' staat te gebeuren.

1. Er zal een overwinning behaald worden en de buit zal in Jeruzalem verdeeld worden (Zach. 14:1-3, 14).

'Zie, er komt een dag voor de HEERE waarop de buit, op u behaald, in uw midden zal worden verdeeld. Dan zal Ik alle heidenvolken verzamelen voor de strijd tegen Jeruzalem. De stad zal ingenomen worden, de huizen zullen geplunderd, en de vrouwen zullen verkracht worden. De helft van de stad zal in ballingschap wegtrekken, maar het overige van het volk zal niet uitgeroeid worden uit de stad. Dan zal de HEERE uittrekken en tegen die heidenvolken strijden, zoals de dag dat Hij streed, op de dag van de strijd.' (Zach. 14:1-3).

'Ook zal Juda in Jeruzalem strijden, zodat het vermogen van alle heidenvolken rondom verzameld wordt: goud, zilver en kleding in zeer grote hoeveelheden.' (Zach. 14:14).

Dit zijn de kenmerken van de dag des Heeren, die dan is aangebroken. Dit is een verwijzing naar het boek Openbaring (Opb. 1:10).

2. De Heere komt weder, zoals we in vers 4 zagen.
3. In die dag is er (plaatselijk) geen verschil tussen dag en nacht (Zach. 14:5).
4. Levende wateren stromen uit Jeruzalem (Zach. 14:8). Over het levende water straks meer.
5. De Heere zal Koning zijn over heel de aarde (Zach. 14:9).²

‘De HEERE zal Koning worden over heel de aarde. Op die dag zal de HEERE de Enige zijn en Zijn Naam de enige.’ (Zach. 14:9).

Nu is de Heere Jezus wel tot Koning gezalfd, maar Hij heeft Zijn Koningschap nog niet aangenomen (1 Kor. 15:24, 25; Heb. 2:8). Dat ligt dus nog in de toekomst.

6. Er zal een grote verwarring onder de heidenen zijn, zodat zij de hand ook aan elkaar zullen slaan (Zach. 14:13).
7. Daarna zullen de heidenen van jaar tot jaar optrekken om het Loofhuttenfeest te vieren. Die volkeren die dat niet doen worden bestraft met droogte (Zach. 14:16-19).
8. Jeruzalem zal dan waarlijk een heilige stad zijn.

‘Op die dag zal op de bellen van de paarden staan: HEILIG VOOR DE HEERE. En de potten in het huis van de HEERE zullen zijn als de sprengbekkens voor het altaar. Ja, al de potten in Jeruzalem en in Juda zullen voor de HEERE van de legermachten heilig zijn, zodat allen die willen offeren, zullen komen en ervan nemen om erin te koken. Op die dag

² De vertaling ‘over heel het land’ is ook correct en aannemelijk gezien de vertaling van vers 10, waarnaar naar ‘dit land’ wordt verwezen.

zal er geen Kanaäniet meer zijn in het huis van de HEERE van de legermachten.’ (Zach. 14:20, 21).

Het gaat hierin allemaal nog over Jeruzalem en Israël. Dat is de plaats waar God begint te regeren over de gehele aarde. Feitelijk zijn alle dingen die hier beschreven zijn ook nog schaduwen van de grote werkelijkheid als er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komen gaat. We hebben het hier allemaal over aardse zaken, die een hemelse werkelijkheid zullen krijgen.

De rivier van levend water van Openbaring 22:1 en 2 kan bijvoorbeeld niet dezelfde zijn als die van Zacharia 14:8. Zie punt 4 in bovenstaande opsomming. Maar deze laatste is wel een beeld van de rivier waaraan de boom des levens zich weer bevindt (Opb. 22:2).

Dat er in Israël in die dag geen verschil zal zijn tussen dag en nacht is niet te vergelijken met de verlichting van het Nieuwe Jeruzalem (Opb. 21:23), maar het verwijst er wel naar. Zie punt 3 in bovenstaande opsomming.

‘En de stad heeft de zon en de maan niet nodig om haar te beschijnen, want de heerlijkheid van God verlicht haar, en het Lam is haar lamp.’ (Opb. 21:23).

De heidenen komen van jaar tot jaar het Loofhuttenfeest vieren gedurende het rijk van de duizend jaren; maar in het Nieuwe Jeruzalem zullen zij hun heerlijkheid en eer daarin brengen. Zie punt 7 in bovenstaande opsomming.

‘En de naties die zalig worden, zullen in haar licht wandelen, en de koningen van de aarde brengen hun heerlijkheid en eer erin. En haar poorten zullen overdag nooit gesloten worden, want daar zal geen nacht zijn. En zij zullen de heerlijkheid en de eer van de naties daarin brengen.’ (Opb. 21:24-26).

Er zijn dus sterke overeenkomsten tussen Zacharia 14 en Openbaring 21 en 22, maar er is een groot verschil. Openbaring 21 en 22 hebben betrekking op de tijd nadat het nieuwe Jeruzalem uit hemel is nedergedaald op de aarde. Zacharia 14 gaat daaraan vooraf.

‘Die dag’ in Zacharia 14 gaat over de dag des Heeren (Opb. 1:10) en het Koninkrijk in de duizend jaren. Het nieuwe Jeruzalem is een nieuwe fase in Gods heilsplan en volgt pas na de duizend jaren.

Loofhuttenfeest wijst vooruit naar de tijd dat Hij Koning zal zijn over het rijk van de duizend jaren direct na Zijn wederkomst (Opb. 20:4-6).

Levend water

In Zacharia 14:8 zien we dat het levende water uit Jeruzalem stroomt. Dit hoort bij ‘de dag’ en het hoort in het bijzonder ook bij het Loofhuttenfeest. Het is ook op de laatste dag van het Loofhuttenfeest dat de Heere Jezus het heeft over ‘stromen van levend water’.

*‘En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus daar en riep: Als iemand dorst heeft, laat hij tot Mij komen en drinken. Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van **levend water** zullen uit zijn binnenste vloeien.’* (Joh. 7:37, 38).

Alleen deze uitspraak al koppelt ‘levend water’ aan het Loofhuttenfeest.

Levend water is water dat uit een bron ontspringt. Het komt als het ware uit het binnenste van de aarde en het is daardoor fris en gezond. Levend water staat tegenover stilstaand water hetgeen dikwijls ziektekiemen in zich heeft en ongeschikt is om te drinken. De knechten van Izak waren op zoek naar water en groeven ernaar. Op zeker moment vonden zij een bron met levend water (Gen. 26:19). De HSV vertaalt dit met ‘opborrelend water’ om aan te geven dat de herders niet zomaar grondwater hadden gevonden, maar dat zij een springader hadden gevonden. In hete landen als Israël waren dat kostbare plaatsen om zichzelf en het talrijke vee van water te kunnen

voorzien. Ruzie tussen de Filistijnen en de dienaren van Izak bleef dan ook niet uit en die eerste bron werd *Esek*, ruzie, genoemd.

In die context vinden we levend water ook in Hooglied 4:15.

'O, bron van de tuinen put van levend water dat van de Libanon stroomt!' (Hoogl. 4:15).

Levend water komt uit een bron.

Dit soort water moest ook gebruikt worden voor diverse reinigingen. In dit verband komen we het levende water in de Thora zevenmaal tegen. (Lev. 14:5, 6, 50, 51, 52; 15:13; Num. 19:17³). De belangrijkste was wel de reiniging inzake melaatsheid. Het was een plechtig moment wanneer een melaatse door de priester genezen werd verklaard. De ceremonie dat daarop volgde was er helemaal op gericht om hem weer in de gemeenschap op te nemen. Behalve twee vogels, cederhout, scharlaken en hysop was 'levend water' een belangrijk bestanddeel. Hoewel het water zelf geen genezende kracht had, stond het wel symbool voor de uiterlijke en innerlijke reiniging van de persoon in kwestie. Het water mocht daarom ook niet zomaar water uit een rivier of een put met stilstaand (grond)water zijn. Het moest 'levend water' zijn; het schoonste en het zuiverste water uit een fontein, een springader, om daarmee de volkomenheid van de reiniging af te beelden.

Zacharia 14 is het hoofdstuk dat spreekt van de wonderlijke bevrijding van Jeruzalem door de Heere in de toekomst, en al wat daarop volgt. Een van de dingen die we lezen zijn de stromen van levend water.

*'Op die dag zal het geschieden dat er **levend water** vanuit Jeruzalem zal stromen, de ene helft ervan naar de zee in het oosten en de andere helft ervan naar de zee in het westen: 's zomers en 's winters zal het plaatsvinden.'* (Zach. 14:8).

³ In al deze teksten vertaalt de HSV dit met 'bronwater'.

Dit zal gebeuren in die dag dat de HEERE Koning zal zijn over de gehele aarde.

Het is de wonderlijke werkelijkheid van Ezechiël 47:1-12.

‘Daarna bracht Hij mij terug naar de ingang van het huis. En zie, er stroomde water uit, van onder de drempel van het huis naar het oosten, want de voorkant van het huis lag naar het oosten. Het water stroomde naar beneden van onder de rechterzijde van het huis, ten zuiden van het altaar [...] En langs de beek, langs de oever ervan, zullen aan deze kant en aan de andere kant allerlei vruchtbomen opkomen, waarvan het blad niet zal verwelken en waarvan de vrucht niet zal opraken. Elke maand zullen ze nieuwe vruchten voortbrengen, want het water ervoor stroomt uit het heiligdom. De vrucht ervan zal tot voedsel dienen en het blad ervan tot genezing.’ (Ez. 47:11, 12).

Dit is de werkelijkheid van Jesaja 35.

‘Dan zullen de ogen van de blinden worden opengedaan, de oren van de doven zullen worden geopend. Dan zal de kreupele springen als een hert, de tong van de stomme zal juichen. Want in de woestijn zullen wateren zich een weg banen en beken in de wildernis. Het dorre land zal tot een waterpoel worden, het dorstige land tot waterbronnen; op de woonplaats van jakhalzen, waar hun rustplaats was, zal gras zijn, met riet en biezen.’ (Jes. 35:5-7).

Misschien vraag je: ‘Is er in al het bovenstaande dan geen sprake van beeldspraak? Is dit alles nog onvervulde profetie? Gaan deze dingen in de toekomst werkelijkheid geschieden? Ik kan het me allemaal zo moeilijk voorstellen.’

Je staat zeker niet alleen met deze vragen. Maar wat wij ons al dan niet kunnen voorstellen en verbeelden is geen maat bij de uitleg van de

Schrift. Onze verbeelding gebruiken om de Schrift de dingen te laten zeggen die er niet staan is een veel riskantere onderneming.

Wat is de reden van je vragen? Moeten we de Schrift anders gaan uitleggen omdat het over de toekomst gaat? Izaäk groef een put en hij stuitte op een bron met levend water. Bij de reiniging van de melaatse moest levend water gebruikt worden. Natuurlijk is hierbij een geestelijke toepassing te maken; maar het water was voor Izaäk werkelijk water. Voor de priester betekende het werkelijk dat hij geen water uit een beek mocht scheppen bij de ceremonie van de reiniging. Het moest werkelijk levend water zijn: water uit een bron, een fontein. Hier betreft het geschiedenis, dat is waar. Voor ons maakt het een heel verschil of iets geschiedenis of toekomst is. Maar geldt dit ook voor de Heere, de Schrijver van de Bijbel? Bij Hem is er geen verschil. En dat maakt de Bijbel zo'n wonderlijk en kostbaar Boek, en Zijn volk tot zo'n wonderlijk volk.

Of wij ons de dingen die de Heere ons voorhoudt kunnen voorstellen of niet:

'Denk aan de dingen van vroeger, van oude tijden af, dat Ik God ben en niemand anders. Ik ben God, en er is er geen als Ik, Die vanaf het begin verkondigt wat het einde zal zijn, van oudsher de dingen die nog niet plaatsgevonden hebben; Die zegt: Mijn raadsbesluit houdt stand en Ik zal al Mijn welbehagen doen' (Jes. 46:9, 10).

Waarom hebben we nooit zo veel moeite om onszelf Genesis 2:9, 10 'voor te stellen' zonder dat we nu direct de noodzaak vinden om dit 'geestelijk' te lezen?

'En de HEERE God liet allerlei bomen uit de aardbodem opkomen, begerenswaardig om te zien en goed om van te eten; ook de boom des levens, in het midden van de hof, en de boom van de kennis van goed en kwaad. Een rivier kwam voort uit Eden om de

hof te bevochtigen. En vandaar splitste hij zich en vormde vier hoofd stromen.’ (Gen. 2:9, 10).

Waarom wordt het dan opeens wel zo lastig om op dezelfde wijze zoiets voor de toekomst te lezen? Waarom zouden we Openbaring 22:1 en 2 anders lezen dan bovenstaande woorden uit Genesis?

‘En hij liet mij een zuivere rivier zien, van het water des levens, helder als kristal, die uit de troon van God en van het Lam kwam. In het midden van haar straat en aan de ene en de andere zijde van de rivier bevond zich de Boom des levens, die twaalf vruchten voortbrengt– van maand tot maand geeft Hij Zijn vrucht. En de bladeren van de boom zijn tot genezing van de heidenvolken.’ (Opb. 22:1, 2).

Johannes 7

Ik noemde net Johannes 7 al in verband met Loofhuttenfeest. De gebeurtenissen in dit hoofdstuk worden ingeklemd door het woord ‘Galilea’.

*‘En hierna trok Jezus rond in **Galilea**, want Hij wilde niet in Judea rondtrekken, omdat de Joden Hem probeerden te doden.’ (Joh. 7:1).*

Nadat de Heere op het feest had gepreekt was er, zoals vaker, de onenigheid over wie Hij nu eigenlijk was. Sommigen dachten dat Hij de Messias moest zijn. Maar zij werden weersproken door hen die dachten dat dit vanwege Zijn geboorteplaats niet zo kon zijn.

*‘Velen dan uit de menigte die dit woord hoorden, zeiden: Hij is werkelijk de Profeet. Anderen zeiden: Hij is de Christus. En weer anderen zeiden: De Christus komt toch niet uit **Galilea**? Zegt de Schrift niet dat de Christus komt uit het geslacht van David en uit het dorp Bethlehem, waar David was?’ (Joh. 7:41, 42).*

Hetzelfde argument kreeg Nicodémus voor zijn kiezen toen hij in de raad van de Farizeeën een goed woordje voor de Heere wilde doen.

*'Zij antwoordden en zeiden tegen hem: Bent u soms ook uit Galilea? Onderzoek en zie dat in Galilea geen profeet is opgestaan.'*⁴ (Joh. 7:52).

Een andere schakel in Johannes 7 is het Griekse woordje voor 'feest'. Loofhuttenfeest is het laatste en zevende feest in de cyclus van het Joodse jaar en het woordje voor 'feest' kom precies zevenmaal voor, namelijk in de verzen 2, 8 (tweemaal), 10, 11, 14 en 37. Dat is op zijn minst opmerkelijk te noemen.

Johannes is de enige van de vier Evangelisten die het Loofhuttenfeest in zijn beschrijving noemt. Het woordje dat wordt gebruikt is *skènopègia*. Het betekent letterlijk 'het oprichten van een skènè'. Een *skènè* is een tent of een tabernakel, zoals het ook vertaald wordt. Daarnaast verwijst dan ook Johannes 1:14.

'En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader), vol van genade en waarheid.' (Joh. 1:14).

Het woord voor 'wonen' is niet het gebruikelijke. Het is 'tabernakelen', wonen als in een tabernakel of in een loofhut. God woonde te midden van Zijn volk in de woestijn en ook daarna in het land nog in een tabernakel. Straks, als het nieuwe Jeruzalem uit de hemel nedergedaald zal zijn, zal Hij dat wederom doen.

⁴ Overigens zien we hier een voorbeeld hoe degenen die anderen zo graag misleiders noemen, zelf openbaar komen als misleiders. De Farizeeën beschouwden de Heere als een verleider en een deel van het volk als door Hem misleid; maar zelf tonen zij zich hier moedwillig als leugenaars. We weten op zijn minst van Jona zeker dat hij uit Galilea kwam. Als de Farizeeën dit niet wisten, dan was het toch maar droevig gesteld met hun Schriftkennis. Voor zulken is het sowieso dan toch maar wijzer om te zwijgen.

*‘En ik hoorde een grote stem uit den hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen, en Hij zal bij hen **wonen**⁵, en zij zullen Zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen en hun God zijn.’ (Opb. 21:3, SV).*

Christus is net als in de andere feesten de Werkelijkheid ervan. Hij is de ware Loofhut. In Hem vieren we werkelijk Loofhuttenfeest. Niet eenmaal per jaar, maar gedurig. Geestelijk gezien is Openbaring 21:3 al werkelijkheid voor degenen die Hem hebben leren kennen. In Christus woont Hij al onder ons. Niet in de gedaante van allerlei ceremoniën, maar in de kracht van Zijn opstanding.

Stromen van levend water

De meest opvallende link naar het Loofhuttenfeest is de rede van de Heere Jezus als Hij het levende water noemt. Ik heb eerder al laten zien hoe dit levende water verbonden is met het Loofhuttenfeest. Daarbij liet ik ook zien dat het letterlijk om water ging. Van dit letterlijke water maakt de Heere in de verzen 37 en 38 een geestelijke toepassing.

‘En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus daar en riep: Als iemand dorst heeft, laat hij tot Mij komen en drinken. Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien.’ (Joh. 7:37, 38).

Dat het hier niet om letterlijk levend water gaat blijkt wel uit de context, maar ook uit de verklaring die Johannes eraan geeft.

‘(En dit zei Hij over de Geest⁶, Die zij die in Hem geloven, ontvangen zouden; want de Heilige Geest was er nog niet, omdat Jezus nog niet verheerlijkt was.)’ (Joh. 7:39).

⁵ Hetzelfde woord ‘tabernakelen’, ‘wonen als in een tabernakel’.

⁶ Het gaat hier weer om de gave, heilige geest, niet de Gever, de Heilige Geest.

Met deze verklaring van Johannes erbij roept de tekst toch nog wel wat vragen op. 'Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien'. De eerste vraag die er bij mij opkomt is 'uit wiens binnenste?' Zoals de tekst er nu staat suggereert het heel sterk dat er stromen van levend water uit het binnenste zullen stromen van hen die dorstend tot Christus komen en drinken. Dat lijkt me in de context niet zo heel logisch. Vanuit de Schrift is het niet te verdedigen en ik vraag me af of er een gelovige is die dit op zichzelf zou durven toepassen. Ik stel voor om de tekst als volgt te lezen.

'Stromen van levend water zullen uit Zijn binnenste vloeien.'

Die stromen van levend water komen niet uit het binnenste van de gelovige, maar uit Christus. Het is Zijn binnenste. Voor het lessen van onze geestelijke dorst moeten we nergens anders zijn dan bij de Bron Zelf. Ik zal de Bijbelse argumenten hiervoor hieronder opsommen.

1. De verklaring van Johannes zegt dat Hij aangaande het levende water sprak van de geest, de 'kracht uit de hoogte' (Luk. 24:49), 'de belofte van de Vader' (Hand. 1:4), de gave die de Heilige Geest zou geven. Deze zou pas gegeven worden na de Hemelvaart van Christus. Om op die belofte te wachten moesten de apostelen in Jeruzalem bijeen blijven. Daarom zegt Johannes ook dat de heilige geest nog niet gegeven was, omdat de Heere nog niet verheerlijkt was. In zijn toespraak verklaart Petrus wat er op de Pinksterdag gebeurde en een onderdeel daarvan is de gave van heilige geest.

'Hij dan, Die door de rechterhand van God verhoogd is en de belofte van de Heilige Geest ontvangen heeft van de Vader, heeft dit uitgestort wat u nu ziet en hoort.' (Hand. 2:33).

Zie je dat? De Heere Jezus wordt verhoogd en verheerlijkt. Dan ontvangt Hij de belofte van de Vader en stort die als stromen van levend water uit over de dorstigen in Jeruzalem.

De stromen van levend water komen uit Zijn binnenste, niet uit die van de apostelen of wie dan ook.

2. Een andere reden om te lezen 'Stromen van levend water zullen uit Zijn binnenste vloeien' zijn de woorden waarmee de tekst wordt ingeleid.

'Zoals de Schrift zegt'.

Levend water komt uit een bron. Het komt uit een springader en het is als een fontein. Nergens zegt de Schrift dat er levend water uit mensen voortkomt of voort zal komen, gelovig of ongelovig. De enige Bron van levend water die in de Schrift wordt aangewezen is God Zelf.

Jeremia noemt de Heere, de God van Israël, 'de Bron van levend water'. Hier is sprake van beeldspraak. De Heere vergelijkt Zichzelf met een Fontein. Uit die Fontein ontspringt natuurlijk het zuiverste water, 'levend water'. De werkelijkheid achter deze beeldspraak is uit de tekst eenvoudig te achterhalen.

'Want Mijn volk heeft een dubbel kwaad gedaan: Mij, de bron van levend water, hebben zij verlaten, om zich bakken uit te hakken, lekkende bakken, die geen water houden. (Jer. 2:13; zie ook Jer. 17:13).

Israël wordt beschuldigd van een dubbel kwaad. Ten eerste hadden ze de Bron verlaten. En ten tweede hadden ze gebroken bakken uitgehakt; bakken die helemaal geen water kunnen houden.

Het beeld is hier duidelijk. Iemand heeft dichtbij een krachtige bron geleefd, waardoor hij nooit zonder water kwam te zitten. Maar hij draaide zich om, deed of die bron er niet was en probeerde in kapotte, zelf uitgehouwen bakken, wat regenwater

op te vangen, of uit een rivier in de buurt te scheppen en naar huis te dragen. Alleen om te merken dat het regenwater erdoorheen sijpelde, en het water uit de rivier allang op de grond verspild was zodra hij thuis was gekomen.

De betekenis van dit beeld halen we uit alle verzen voorafgaand in hoofdstuk 2, waar we zien hoe Israël aanvankelijk overladen was met zegeningen. Maar zij verlieten de Bron. Ze hielden zich ver van Hem (Jer. 2:5).

Daarom roept de Heere Jezus als de God van Israël op het Loofhutfest Israël ook tot bekering. Hij wilde ze terug bij de Bron hebben. Hij was die Bron, 'zoals de Schrift zegt'.

'Zoals de Schrift zegt.' De Schrift spreekt ook in Jesaja 44:3.

'Want Ik zal water gieten op het dorstige en stromen op het droge. Ik zal Mijn Geest op uw nageslacht gieten en Mijn zegen op uw nakomelingen. Zij zullen opkomen tussen het gras, als wilgen aan de waterstromen. De een zal zeggen: Ik ben van de HEERE, een ander zal zich noemen met de naam Jakob, weer een ander zal met zijn hand schrijven: Van de HEERE, en de erenaam Israël aannemen.' (Jes. 44:3-5).

Hier worden water en geest met elkaar verbonden. Het is dan ook geestelijk water. De Bron is ook bekend. Het is de Maker en Formeerder van Israël (Jes. 44:2).

Dat is wat de Schrift zegt. Stromen van levend water komen uit Zijn binnenste voort. Ze komen nergens anders vandaan.

3. Een tegenwerping hiertegen zou Johannes 4:14 kunnen zijn. Maar de tegenwerping wordt als we goed lezen juist een argument voor onze lezing.

De Heere Jezus en een Samaritaanse vrouw zijn in gesprek geraakt. De Heere vraagt de vrouw om wat te drinken. Daarna brengt de Heere Jezus het gesprek onmiddellijk op Zichzelf.

'Jezus antwoordde en zei tegen haar: Als u de gave van God kende, en wist Wie Hij is Die tegen u zegt: Geef Mij te drinken, u zou het Hem hebben gevraagd en Hij zou u levend water gegeven hebben.' (Joh. 4:10).

De vrouw denkt dat Hij het over letterlijk water heeft. Ze zitten overigens bij een bron en zij vat 'levend water' dan ook letterlijk op als bronwater. Het is voor haar geen vreemde term. Dan antwoordt de Heere haar en verklaart Hij haar waar Hij het over heeft: dat het Hem niet gaat over het water dat uit die letterlijke bron voortkwam, maar uit Hemzelf.

'Ieder die van dit water drinkt, zal weer dorst krijgen, maar wie drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal in eeuwigheid geen dorst meer krijgen. Maar het water dat Ik hem zal geven, zal in hem een bron worden van water dat opwelt tot in het eeuwige leven.' (Joh. 4:13, 14).

Het water dat de Heere geeft is een bron van water. Er staat niet dat het een bron van levend water wordt. Degene die van het levende water zou drinken zou geen dorst meer krijgen. In die zin heeft zo iemand een bron in zichzelf gekregen. Bij Hem wordt alle dorst gelest. De vrouw kreeg geen bron van levend water. Er stroomde geen stromen van levend water uit haar binnenste. Ze ging weliswaar onmiddellijk vertellen over Hem in Wie zij geloofde en Wie haar dorst gelest had met dat heerlijke water; maar zij kon het niet uitdelen. De inwoners moesten zelf naar de Bron. Hij was het zelf Die hun dorst leste, niet de vrouw.

'Toen dan de Samaritanen bij Hem gekomen waren, vroegen zij Hem bij hen te blijven, en Hij bleef daar twee

dagen. En er kwamen er nog veel meer tot geloof, vanwege Zijn woord, en zij zeiden tegen de vrouw: Wij geloven niet meer om wat u zegt, want wijzelf hebben Hem gehoord en weten dat Hij werkelijk de Zaligmaker van de wereld is, de Christus.'

Als dit de juiste lezing van Johannes 7:38 is, wat doen we dan met de eerste woorden van dit vers?

'Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit Zijn binnenste vloeien.' (Joh. 7:38).

Ik denk dat deze woorden op een of andere manier aan het vorige vers gekoppeld moeten worden. 'Zijn binnenste' slaat dan dus ook niet op 'wie in Mij gelooft', maar op Christus Zelf. Dan zouden we 'wie in Mij gelooft' moeten koppelen aan het 'drinken' van vers 37. Dan wordt het zoiets:

'En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus daar en riep: Als iemand dorst heeft, laat hij tot Mij komen en drinken (namelijk hij, die in Mij gelooft).'

Het lijkt niet de meest voor de hand liggende constructie, ook niet in het Grieks, maar het zegt wel iets dat 'tot Hem komen' en 'in Hem geloven' voor degenen die dorst hebben in hoofdstuk 6 op dezelfde manier met elkaar verbonden worden. De uitdrukkingen staan er parallel aan elkaar en 'wie in Mij gelooft' is daar exact dezelfde constructie als in Johannes 7:38.

'En Jezus zei tegen hen: Ik ben het Brood des levens; wie tot Mij komt, zal beslist geen honger hebben, en wie in Mij gelooft, zal nooit meer dorst hebben.' (Joh. 6:35).

Ook de heidenen

Zoals we bij Zacharia gezien hebben zullen ook de volkeren delen in de toekomstige verlossing en het feest van Loofhutten meevieren. Dat was ook voorspeld. Al tegen Abram had God gezegd dat in hem al de geslachten van de aardbodem gezegend zouden worden. Dus de heidenen zouden delen in de zegen van Israël.

Tussen Israël en de volkeren bestaat van oudsher een bijzondere relatie. De Schrift laat ons daar een klein beetje van zien. In Deuteronomium 32:7 lezen we de toch wat moeilijk te verstaanbare tekst over die relatie.

*‘Toen de Allerhoogste aan de volken het erfelijk bezit uitdeelde, toen Hij Adams kinderen van elkaar scheidde, heeft Hij het grondgebied van de volken vastgesteld **overeenkomstig het aantal Israëlieten.**’* (Deut. 32:8).

‘Naar de kinderen van Israël’, vertaalt de SV correcter in dit laatste gedeelte.

Hoeveel waren dat er dan. In de volkerentafel in Genesis 10 komen we tot zeventig volkeren. Dit getal komt overeen met het aantal zielen die van Jakob afstamden.

‘Alle zielen die van Jakob afstamden, waren zeventig zielen.’ (Ex. 1:5).

De kinderen van Jakob, dat zijn de kinderen van Israël, waren er net als de volkeren ook zeventig, overeenkomstig Deuteronomium 32:8.

Op de feesten werden er ook dieren geofferd. Daar ben ik bij de andere feesten niet op in gegaan, maar voor Loofhuttenfeest wil hierop een uitzondering maken. Op de eerste dag van dit feest zag het offer er als volgt uit:

‘U moet dan als vuuroffer een brandoffer aanbieden, als een aangename geur voor de HEERE: dertien jonge stieren– jongen van een rund– twee rammen en veertien lammeren van een jaar

oud. Ze moeten zonder enig gebrek zijn. En het bijbehorende graanoffer van meelbloem, met olie gemengd: drie tiende efa per jonge stier bij de dertien jonge stieren, twee tiende efa per ram bij de twee rammen, en een tiende efa per lam bij de veertien lammeren; en als zondoffer één geitenbok, naast het voortdurende brandoffer, het bijbehorende graanoffer, en het bijbehorende plengoffer. (Num. 29:13-16).

Dit offer moest elke dag precies zo herhaald worden, met dit verschil dat alleen het aantal jonge stieren eentje minder werd. Dat vraagt erom om daar iets verder naar te kijken.

Dag	Aantal jonge stieren
1	13
2	12
3	11
4	10
5	9
6	8
7	7
Totaal:	70

Het is, denk ik, onmogelijk om te bewijzen dat dit getal eruit komt vanwege de zeventig volken. Juist omdat Loofhuttenfeest in verband gebracht wordt met de volken en het aantal volken in verband gebracht wordt met het aantal kinderen van Israël, wilde ik het hier toch noemen.

Vreugde

Als we al deze dingen overdenken, hoeft het ons niet meer te verwonderen dat *Sukkot* het feest van vreugde bij uitstek is. Drie maal vinden we in verband met dit feest de opdracht aan Israël om zich te verheugen, vrolijk te zijn. (Lev. 23:40, Deut. 16:14, 15). In Nehemia lezen we een bijzondere viering van het Loofhuttenfeest. Een deel van het volk was naar Jeruzalem teruggekeerd uit de ballingschap. En op

de eerste dag van de zevende maand lazen Ezra en andere Levieten hen de wet, de eerste vijf boeken van Mozes, voor. Zij lazen, duidelijk, en met uitleg. (Neh. 8:9). Daarin lazen ze ook over het Loofhuttenfeest. En toen werd dat feest groots gevierd. Opmerkelijk is om te lezen dat dit kennelijk sinds de dagen van Jozua niet meer gebeurd was. Althans, ze hadden sinds die tijd geen loofhutten meer gebouwd om op de dagen van het feest in te wonen (Neh. 8:18). Blijdschap was de opdracht; en blijdschap was er.

'En er was zeer grote blijdschap.' (Neh. 8:18).

Iedere dag werd de Schrift gelezen en verklaard. En het volk begreep de woorden. Dat veroorzaakte de blijdschap. Vreugde in de wet. (Neh. 8:13). Op zich leenden de omstandigheden waarin de teruggekeerde ballingen zich bevonden helemaal niet voor vreugde. De stad lag nog grotendeels in puin, en ook de tempel was nog niet herbouwd. Bovendien werden ze omringd door vijandige volkeren, die het maar niets vonden dat het volk was teruggekeerd, en kennelijk grote plannen had met Jeruzalem. Maar toch was er grote vreugde!

Vreugde van de Heere. Dat is juist wat we nodig hebben in de moeilijkste omstandigheden van ons leven.

'Want de vreugde van de HEERE, die is uw kracht.' (Neh. 8:11).

Daarom vermaant Paulus ook ons om ons 'altijd' te verblijden; en dan niet in de voorbijgaande dingen van deze wereld; ook niet in eigen wijsheid of kracht, maar 'in de Heere'. (Fil. 4:4). Voor Israël, teruggekeerd uit de ballingschap, was er niet zo veel om blij mee te zijn. De vijandschap van de volken rondom boezemde hun angst in en de aanblik van hun geliefde, maar verwoeste stad was meer reden voor droefheid dan voor blijdschap. Maar ze kregen de opdracht tot vreugde, vreugde in de Heere. En die vreugde was er; ondanks alles. Zij kregen die vreugde uit het lezen van het Woord, de uitleg die zij

daarbij kregen en de gehoorzaamheid aan het Woord in het vieren van het Loofhuttenfeest.

Paulus had niet 'makkelijk praten' toen hij de brief aan de Filippenzen schreef. Hij zat in de gevangenis. Toch is 'blijdschap' en 'vreugde' een thema dat die brief doortrekt. Het is een blijdschap van hen die weten dat hun burgerschap in de hemelen is, waar Christus is. Het is een vreugde van hen die weten dat hun een woning is bereid en dat dit leven in deze 'tabernakel' overgaat in een leven in een verheerlijkt lichaam.

'Ons burgerschap is echter in de hemelen, waaruit wij ook de Zaligmaker verwachten, namelijk de Heere Jezus Christus, Die ons vernederd lichaam veranderen zal, zodat het gelijkvormig wordt aan Zijn verheerlijkt lichaam, overeenkomstig de werking waardoor Hij ook alle dingen aan Zichzelf kan onderwerpen.' (Fil. 3:20, 21)

Danklied der verlost

In Jesaja 12 komen alle lijnen van het Loofhuttenfeest samen. 'Op die dag' (Jes. 12:1), is de dag van de terugkeer van het overblijfsel van Israël (Jes. 11:10-16). Het is de dag van Zacharia 14.

Er zal blijdschap zijn; geen gewone blijdschap. Blijdschap in de Heere. Echte blijdschap.

'Juich en zing vrolijk, inwoonster van Sion, want groot in uw midden is de Heilige van Israël.' (Jes. 12:6).

Daarom is Hij ook 'mijn kracht' (Jes. 12:2).

We lezen wederom van water.

'U zult met vreugde water scheppen uit de bronnen van het heil.' (Jes. 12:3).

Was dit het niet wat er gebeurde op Loofhuttenfeest, zowel letterlijk als geestelijk?

Ook de volkeren zullen delen in de vreugde van Israël.

'Dank de HEERE, roep Zijn Naam aan, maak Zijn daden bekend onder de volken, roep in herinnering dat Zijn Naam hoogverheven is.' (Jes. 12:4).

Het mooiste van alles is dat we wederom lezen dat God in het midden van Zijn volk zal wonen! Hij komt weer tabernakelen onder Zijn eigen volk.

'Juich en zing vrolijk, inwoonster van Sion, want groot in uw midden is de Heilige van Israël.' (Jes. 12:6).

Dat is de grote les van *Soekkot*. God in het midden van u! Op grote verzoendag hebben we een type van de vergeving van de zonden van het volk en de wederkomst van de Heere Jezus. Vijf dagen later begint dat feest van vreugde. Wanneer het werkelijkheid wordt zal het nooit meer eindigen en nooit meer door dood of zonde verstoord kunnen worden.

'De Heilige van Israël in het midden van u.'

Alleen het uitzien naar die dag al verwekt een vreugde die nergens in de wereld te vinden is. Een blijdschap in de Heere. Die is onze kracht.

